Budapest, 13. Feber 1888. Neue Jüdische Pester Zeitung. Fünfter Jahrgang Nr. 19.

נייע יידישע פעסטער צייטונג

ארגאן פיר פאליטיק, האנדעל, פערקעהר אונד יידיש-קאנפעססיאנעללע אינטערעססען.

ערשיינט דרייםאל וועכענטליך: מאנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג.
מיט יעדעם פרייטאג-בלאטטע ערשיינט איינע
פעואראט-ביילאגע אין בוך-פארם, יידיש-וויססענשאפטליכען אינהאלטעס.
אנצייגען אונד קאנקורזע פאן געמיינדען ווערדען ביללינגסט בערעכנעט.
רעדאקציאן אונד עקספעדיציאן: וואיטצנער-בולעווארד פאראקקאנער-הויז.

פרענומעראציאנסגעלדער, זאוויא אללע זענדונגען זינד גאנץ איינפאך צו אדרעססירען אן
מאריטץ בוריאן אין בודאפעסט.
Moritz Burian in Budapest.

פרענומעראציאנס-פרייז דעם בלאטטעס זאמט פרייטאג-ביילאגע.
פיר עסטערייך-אונגארן:
גאנציאהריג 8 גולדען, האלביאהריג 4 גולדען, פירטעליאהריג 2 גולדען.
פיר דאס אויסלאנד:
גאנציאהריג 10 גולדען, האלביאהריג 5 גולדען, פירטעליאהריג 2 גולדען 50 קר.

בודאפעסט מאנטאג, א׳ אדר ה תרמ״ח. | רעדאקטער: מ׳ עהרענטהייל. | פינפטער יאהרגאנג, נוממער 19

דיא אייסערע לאגע.

— האבען וויר פריינדע בעטרעפפס בולגאריענס? —

דיעזער טאגע וואורדע דאס ענגלישע פארלאמענט מיט איינער טהראנ-רעדע ערעפפנעט, וועלכע איבער דיא אויסווארטיגע פאליטישע לאגע טיעפעס שטיללשווייגען בעאבאכטעטע. דאס וואר פיר אונזערע עסטערייכיש-אונגארישע מאנארכיע וועניג טראסטליך, דא וויר יא וויססען וואללטען, וועלכע שטעללונג ענגלאנד אין דער בולגארישען פראגע איינניממט. אונזערע נייגיערדע וואר דיעסמאל אום זא בערעכטיגטער, אלס אונזערע מאנארכיע עבען אין בעטרעפף בולגאריענס דורך דיא יינגסטע רעדע ביסמארקס איינע „טיעפע ענטטיישונג" ערפאהרען האט. וויר רעכנעטען נעמליך דאראוף, דאס אונס דייטשלאנד אויך אין דעם פאללע בייזטעהען ווערדע, ווענן רוסלאנד זיינע אנשפריכע אויף בולגאריען דורך מיליטארישע געוואלט צור געלטונג בריינגען וואללטע! ביסמארק האט אונס יעדאך דיעסבעציגליך וואהל ריינען, דאך זעהר זויערען ווייין איינגעשענקט. ער ערקלארטע נעמליך אין זיינער רעדע פאם 6. דיעזעס, דאס ער דיא רעכטע רוסלאנדס בעציגליך בולגאריענס אנערקעננע, דא ביי אבפאססונג דעם „בערלינער פערטראגעס" אללע אונטערצייכנער דעסזעלבען פאללקאממען דאפאן איבערצייגט וואהרען, דאס דער „איבערוויעגענדע איינפלוס" אין בולגאריען עבען נור רוסלאנד געביהרע! ביסמארק ערקלארטע זיך אויך בערייט, ביים סולטאן, אלס דעם געזעטצליכען אבער-העררן בולגאריענס, צו פערמיטטעלן, דאס רוסלאנד אין בולגאריען וויעדער יענע הערפארראגענדע פאליטישע שטעללונג ערהאלטע, וועלכע עס ביז צום יאהרע 1885 פאקטיש בעזאס! זעלבסט פיר דען פאלל, דאס רוסלאנד זיינען פריהערען איינפלוס אין בולגאריען דורך מיליטארישע געוואלט צור געלטונג בריינגען וואללטע, ווירדע דייטשלאנד זיך דארום ניכט קיממערן, דאך זיא עס געוויס, דאס רוסלאנד בעטרעפפס בולגאריענס ניכט צו געוואלט-מיטטעלן גרייפען ווערדע! —

דיעזע ערקלארונג דעס דייטשען רייכסקאנצלערס ליעס אונס פלאטצליך אים אללען זיעבען הימטעלן פאללען. וויר ערפוהרען נון, דאס דייטשלאנד אים פאללע איינעס קריעגעס מיט רוסלאנד וועגען בולגאריענס אונס ניכט בייזטעהען ווערדע. וויר מוסטען דאהער אונזערן בליק אויף ענגלאנד ריכטען, אום צו ערפאהרען, וועלכע שטעללונג דיעזער שטאאט דען רוסישען אנשפריכען אויף בולגאריען געגענאיבער אייגענטליך איינניממט! דיא טהראנרעדע, דיא פאן דער אויסווארטיגען פאליטיק, וויא געזאגט, איבערהויפט ניכט שפראך, באט אונס איבער דיעזען פונקט גאר קיינע אויסקונפט.

אום זא דייטליכער שפראך זיך יעדאך דער ענגלישע מיניסטער-פרעזידענט סאליסבורי, אנלאסליך דער אדרעס-דעבאטטע אים אבערהויזע, אין דער זיטצונג פאם 10. דיעזעס, איבער דיעזען פונקט אוס. דיעזער זאגטע נעמליך אונטער אנדערעם:

„ווענן פירסט ביסמארק זיך אין זיינער גראסען רעדע פאם 6. דיעזעס געאייסערט האט, דאס עטוואיגע ערייגניססע אים טירקישען רייכע אונד אן דער טירקישען גרענצע דיא אינטערעססען דייטשלאנדס נור לייכט בעריהרען ווירדען; ווענן ער פערנער זאגטע, דאס אללע זארגפאלט אויסשליעסליך נור דען ערייגניססען צוגעווענדעט זייא, דיא אן דער גרענצע דייטשלאנדס אונד עסטערייך-אונגארנס אינטערעסטען קאננטען, זא אונטערשיידעט זיך דייטשלאנד דיעסבעציגליך פאן דען אנדערען מאכטען, נעמליך פאן עסטערייך-אונגארן, דער טירקייא, איטאליע, פראנקרייך אונד ענגלאנד! וויר אין ענגלאנד נעהמען דיעסבעציגליך ניכט דיעזעלבע שטעללונג איין, וויא דייטשלאנד! ענגלאנד האט פאליטישע איבערליעפערונגען אונד העגט קיינע אבזיכט, זיך פאן דענזעלבען צו ענטפערנען עס האנגט פעסט אן דען אינטערעססען דיא עס דרייא ארער פיער „גענעראציאנען" הינדורך בעציגליך דער טירקייא אונד דער באלקאן-שטאאטען בעהויפטעט האט! גלייכוואהל טהיילע איך פאללשטאנדיג דען גלויבען דעס פירסטען ביסמארק אן דיא ערהאלטונג דעס פריעדענס! — פיר דיא אינטערעססען ענגלאנדס אין דעם אריענטאלישען טהיילע איראפא׳ס קאננטע נור אויס איינעם געוואלטזאמען אדער געזעטצווידריגען שריטטע רוסלאנדס איינע געפאהר ענטשטעהען! ענגלאנד בעזיטצט אבער דיא בינדענדסטען אונד בעשטימטעסטען פערזיכערונגען, דאס רוסלאנד קיינערלייא געזעטצווידריגעס פארגעהען איגם איינע פאססע! אין זאלכעם ווארטע איזט פאם קאיזער אלעקסאנדער געשפראכען וואהרדען! דאס פארגעהען רוסלאנדס איזט ניכט בלאס פערזאהנליך, זאנדערן הערפארראגענד „פריעדטהיג" געוועזען. איך גלויבע דאהער, וויא פירסט ביסמארק, דען פערזיכערונגען דעס קאיזערס אלעקסאנדער דען גראסטען ווערטה ביילעגען אונד דיא פעסטע איבערצייגונג העגען צו דירפען, דאס דער קאיזער רוסלאנדס אללעס מאגליכע טהון ווערדע, אום דען פריעדען צו ערהאלטען!" —

מיניסטער-פרעזידענט סאליסבורי ערקלארטע אלזא פייערליך אין איינער אבערהויז-זיטצונג, דאס ווענן דייטשלאנד אום דיא טירקייא אונד דיא באלקאן-שטאאטען זיך ניכט קיממערט, ענגלאנד דיעסבעציגליך איינע אנדערע שטעללונג איינניממט, דא עס דארט אינטערעססען צו וואהרען האט, וועלכע עס מעהרערע „גענעראציאנען" הינדורך בעהויפטעט האט! סאליסבורי וויעז דאראוף הין, דאס ניכט בלאס ענגלאנד בעציגליך דער אריענט-פראגע גאנץ דיעזעלבע שטעללונג איינניממט, וויא עסטערייך-אונגארן, זאנדערן איך פיעלע אנדערע גראסמאכטע, וויא דיא טירקייא, איטאליען אונד זאגאר אויך פראנקרייך, וועלכע דיא רוסישען ערובערונגס-געליסטע ניכט שטיללשווייגענד דולדען ווירדען!

דיעזע ערקלארונג דעס ענגלישען מיניסטער-פרעזידענטען ביעטעט אונזערער מאנארכיע דיא פאללסטע בערוהיגונג. ווירד אונס דייטשלאנד בעטרעפפס בולגאריענס אויך קיינען ביישטאנד לייסטען, זא ווערדען וויר דאך ניכט אלליין שטעהען. וויר קאננען פיעלמעהר מיט פאללער זיכערהייט אויף דיא הילפע ענגלאנדס, דער טירקייא, איטאליענס, אונד פיעללייכט אויך פראנקרייכס צאהלען!

אין גאנץ גלייכעם זיננע שפריכט זיך אויך דאס ענגלישע וועלט-בלאטט: „דיא טיימעס", אויס, וועלכע אונטער אנדערעם וויא פאלגט שרייבט: „דיא פערייניגטען קראפטע פאן עסטערייך-אונגארן, איטאליען אונד ענגלאנד, אין פערבינדונג מיט יענען דער טירקייא, בולגאריענס אונד רומאניענס, דירפטען וואהל פאללשטאנדיג אויסרייכען, דען ביזהעריגען שטאנד אויף דער באלקאן-האלב-אינזעל צו בעהויפטען, אהנע דיא הילפע דייטשלאנדס אויך נור אים געריננסטען אין אנשפרוך צו נעהמען. אין בינדניס דער ערוואהנטען שטאאטען איזט וואהל נאך ניכט אבגעשלאססען, אבער דער „צוואנג דער פערהאלטניססע", דער זיך אפט מאכטיגער אלס „געשריעבענע" אונד „געזיעגעלטע" פערטראגע ערוויעזט, האט דיא מייסטען דער ערוואהנטען שטאאטען צוזאממענגעפיהרט. עס ווירדען מערקווירדיגע רעזולטאטע הערפארגערופען ווערדען, ווענן דורך אירגענד איינע פארווארטס-בעוועגונג רוסלאנדס דיא עסטערייכיש-אונגארישע מאנארכיע יעמאלס אין געפאהר געריעטהע! דיא קעטטע, אין וועלכער דאס דייטש-עסטערייכיש-אונגארישע בינדניס דאס „מיטטעלגליעד" בילדעט, האט זיך אויגענשיינליך שאן בעדייטענד ערווייטערט. דאס וואירט דעם פירסטען ביסמארק, דאס רוסלאנד, ווענן עס איינען „איבערפאלל" פלאנטע, רינגסאום אויף „פעסטפערשלאססענע טהירען" שטאססען ווירדע, פינדעט שאן אויף דיא געגענווארטיגע לאגע זיינע אללגעמיינע אנווענדונג! — ווענן דייטשלאנד זיך פערפפליכטעט עראכטעט, דיא אנגעבליכען „פערטראגס-רעכטע" רוסלאנדס צו אונטערשטיטצען, זא איזט דיעזעס געשעפט איין גאנץ אונשעדליכעס, דענן עס עקסיסטירען עבען זאלכע פערטראגס-רעכטע ניכט, דיא ווייטער רייכען ווירדען, אלס יענע רעכטע, דיא פאן יעדער גראס-מאכט אנגעשפראכען ווערדען קאננען! אים דעם בערלינער פערטראגע קאנן רוסלאנד קיינערלייא אויטאריטאט, קיינערלייא איינפלוס אין בולגאריען אויסאיבען, דער ניכט אויך פאן עסטערייך-אונגארן אדער איטאליען, פראנקרייך אדער ענגלאנד אויסגעאיבט ווערדען קאנן! פירסט ביסמארק וויים וואהל, דאס ניכט איינע צייל אים דעם פערטראגע ציטירט ווערדען קאנן, דיא רוסלאנד אירגענד איינע געוואלט איבער בולגאריען גיבט, אויסער דעם איינשפרוך ביי בעזעטצונג דעם פירסטען-טהראנעס, וועלכער אבער אויך אללען איבריגען גראס-מאכטען צושטעהט!" — —

דייטשלאנד ווירבט, טראטץ דער פריעדליכען רעדע ביסמארקס, איממער נאך נייע פריינדע, אום זיך געגען איינען אנגריפף זייטענס רוסלאנדס זיכער צו שטעללען. זא ווירד אויס ברוססעל פאם 11. דיעזעס פאלגענדעס טעלעגראפירט: בעלגיען אונד האללאנד האבען מיט דייטשלאנד איינע פערייניבארונג געטראפפען, וואנאך בײדע קאניגרייכע אים פאללע איינעס רוסישען קריעגעס אן דער זייטע דעס פריעדענס-בונדעס שטעהען ווערדען.

דאס דיעזע פארזיכט נאטהיג, דאס ווירד ניעמאנד אין אבערעדע שטעללען, דער אין ערוואגונג ציעהט, דאס רוסלאנד נאך איממער זיינע טרופפענבעוועגונגען ניכט איינשטעללט. איינע דעפעשע אויס ווארשוי פאם 11. דיעזעס מעלדעט נעמליך פאלגענדעס:

„דיא אין פינטשאו אונד אין דער דארטיגען אומגעבונג לעטצטהין פאן דער רוסישען מיליטאר-פערוואלטונג געטראפפענען פארקעהרונגען צור בעקווארטירונג פאן פפערדען אונד מאננשאפט שיינען זאפארט דאראויף הינצודייטען, דאס אן דיעשטעללע איינע „אנזאממלונג פאן קאוואללעריע" אין אויסזיכט גענאממען זייא. נונמעהר פערלויטעט אין היעזיגען מיליטאר-קרייזען מיט אללער בעשטיממטהייט, דאס אין דער טהאט אין דער נאכסטען צייט פיער קאוואללעריע-רעגימענטער (טשערקעסען-רייטערייא) ביי פינטשאו אויפשטעללונג נעהמען ווערדען!"

אונד דא גלויבע נאך יעמאנד דיא פריעדענס-בעטהייערונגען רוסלאנדס!

נארן דורך דיעזע ענגהערציגע אויפפאססונג בעטרעפפענד דיא יידישע קאנפעססיאן אין ארגער ווייזע פערלעטצט ווארדע, דאס ליעגט וואהל קלאר אויף דער האנד! אב יעדאך אויך דיא יידישע קאנפעססיאן זעלבסט היעדורך איינע וועזענטליכע שאדיגונג ערליטטען, דאס מאכטען וויר מינדער בעשטיממט אויסשפרעכען. עס איזט, וויא מאן עס עבען נימטט. איינע געזעטצליכע אנערקעננונג דער יידישען קאנפעססיאן ווירדע דיעזע לעטצטערע אללען איבריגען אים לאנדע פארהאנדענען קאנפעססיאנען גלייכשטעללען. דאס וואריע אונשטרייטיג איינע „מאראלישע" עררונגענשאפט. דאך דיא פראקטישען פאלגען ביעטען ניכט בלאס ליכט-, זאנדערן אויך גאנץ וועזענטליכע שאטטענ-זייטען. — זא ווירדע צום ביישפיעל דער איבערטריטט פאם כריסטענטהומע צום יודענטהומע עבענזא געשטאטטעט זיין, וויא דיעס זייט יע בלאס בעטרעפפס דעם איבערטריטטעס פאם יודענטהומע צים כריסטענטהומע דער פאלל וואר. עס איזט אללערדינגס איינע עמפפינדליכע הינטאנזעטצונג, איינע טיעפע שאדיגונג דער יידישען קאנפעססיאן, ווענן דיעזער דיא אויפנאהמע איינעם אינדיווידואומס אין איהרען פערבאנד פערבאטען איזט, וויל דיעזעס אינדיווידואום צופאלליג אלס כריסט געבארען ווארדע! ווענן דעם זא איזט, זא זאללטע אויך דעם כריסטענטהומע אונטערזאגט זיין, זאלכע אינדיווידען אין זיינען שאס אויפצונעהמען, וועלכע אלס יודען געבארען ווארדען אונד געווים נור אויס „אינלויטערען בעוועגגרינדען" דעם יודענטהומע דען ריקען צוקעהרען. וויר מאכטען וואהל קיין אנשפרוך דאראויף, דאס יודענטהום דורך צוציגע פאן אויסען צו שטארקען. דאס יודענטהום האט זיך ניע מיט דער „פראזעליטענמאכעריא" בעפאסט. אונזערע מעהר-טויזענדיאהריגע געשיכטע פיהרט אונס גאר ערשיטטערנדע ביישפיעלע פאר דיא אויגען, וואס דאס יודענטהום פאן זאלך „פרעמדען עלעמענטען" צו ליידען האטטע! וויר וואללען אונס דאהער דורך אונזער אייגענעס בלוט שטארקען, דאס ריין אונד אונפערמישט אין אונזערן אדערן פולזירט! — וויא געזאגט, וויר וינשען קיינען צו-וואכס פאן אויסען! אלליין וויר מיססען פראטעסטירען געגען איינע בעשטיממונג פראקלאמירען, וועלכע אונס דאס פערביעטעט, וואס דעם כריסטענטהומע געזעטצליך געשטאטטעט איזט!
— עס איזט דענן אויך פארציגליך דיא פראגע דעס „רעליגיאנען איבערטריטטעס", בעציגליך דערען דיא יידישע קאנפעססיאן אונטער איינער ענגהערציגען, קורצזיכטיגען, גלייכזאם מיטטעל-אלטערליכען אויפפאססונג צו ליידען האט!

נעהמען וויר נון אן, דיא יידישע קאנפעססיאן וואריע אויך אין אונגארן בערייטס רעציפירט. עס איזט זעלבסטפערשטאנדליך, דאס אין דיעזעם פאללע אויך דיא „מיש-עהע" געשטאטטעט וואריע! נון פראגען וויר: ווירדע דיא געשטאטטונג דער מיש-עהע צור שטארקונג, אונד ניכט פיעלמעהר צור שוואכונג דעם יודענטהומס דיענען? עס איזט וואהר, דאס הייטע היע אונד דא טייפען שטאטטפינדען, דאמיט איין רייכעס יידישעס מאדכען איינען ארמען אונגארישען קאוואליער הייראטהען קאנן! — וואריע דיא „מיש-עהע" געזעטצליך געשטאטטעט, זא קאננטע יא איינע זאלכע הייראטה אהנע פאראנגעגאנגענע טויפע פאללצאגען ווערדען! דאס איזט פאללקאממען ריכטיג. אלליין ביא איינעם מאדכען, וועלכעס, אום דיא פרויא איינעם אונגארישען קאוואליערס צו ווערדען, דיא טויפע נימטט, האט דאס יודענטהום אהנעהין אבסאלוט ניכטס פערלארען. וויט גראסערע פערהעערונגען קאננטע אונד ווירדע דיא געשטאטטונג דער „מיש-עהע" אנריכטען. צו איינער טויפע ענטשליעס זיך נור דער, וועלכער זיך אינגערליך אויך אהנעהין שאן פריהער פאם יודענטהומע לאזגעזאגט האט. אלליין דיא „מיש-עהע" קאננטע אונד ווירדע, וויא געזאגט, אין וויטערע יידישע קרייזע איינדרינגען אונד פערהעערונגען אנריכטען, דיא גערעדעצו אונאבזעהבאר!

אונד נון וויעדערהאלען וויר: דיא ליכט-זייטע דער רעציפירונג דער יידישען קאנפעססיאן וואריע דיא געשטאטטונג דעם איבערטריטטעס כריסטליכער פערזאנען צום יודענטהומע. וואהרליך איינע רעכט מאגערע עררונגענשאפט. — דיא שאטטענזייטע דער רעציפירונג דער יידישען קאנפעססיאן וואריע דאגעגען דיא געשטאטטונג דער „מיש-עהע", דערען פאלגען, וויא בערייטס אנגעדייטעט, אויף דען גאנצען אר-גאניסמוס דעם יודענטהומס צערזעטצענד איינווירקען מיסטע! — וויר מיססען אונס פראגען, אב עס אנגעזיכטס דיעזער מאמענטע וויר-קליך פערדיענסטליך זיא, פיר דיא ערווירקונג דער רעציפירונג דער יידישען קאנפעססיאן ביא דער רעגיערונג אונד דעם רייכסטאגע איינצושרייטען? — וויר מאכטען דיעזע פראגע אהנע פיעל אומשטאנדע מיט „ניין!" בעאנטווארטען.

דאך איזט דיעס נור אונזערע אינדיווידועללע מיינונג; איין אנדערער דארף עבען איינער ענטגעגענגעזעטצטען אנזיכט זיין. זא צום ביישפיעל מאכטע אויך הערר רייכסטאגס-אבגעארדנעטער דר' אוללמאנן זיינע קראפט פיר דיא רעציפירונג דער יידישען קאנפעססיאן איינזעטצען. וויר פרייען אונס, זא אפט איין מאנן פאן בעדייטונג אונד שטעללונג אינטערעססע בעקונדעט פיר דען אנגעשטאממטען יידישען גלויבען. וויר פרייען אונס דעססען, זעלבסט ווענן דיעזער בעדייטענדע מאנן מיט אונזערער אנזיכט ניכט איבעראיינשטיממט. נאכדעם וויר נון העררן דר' אוללמאנן אונזערע אנערקעננונג פיר זיין געוויס עהרליך געמיינטעס שטרעבען אויסגעדריקט, זיא עס אונס געשטאטטעט, דעססען אויפמערקזאמקייט אויף צוויא אירטהימער צו לענקען!

1) עס איזט דיא אויפפאססונג איין אירטהום, דאס דיא רעציפירונג דער יידישען קאנפעססיאן דאפאן אבהאנגט, דאס אללע יודען אונגארנס אויף איינעם נייען קאנגרעססע, מינדעסטענס אדמיניסטראטיוו, צו איינער איינהייטליכען קארפערשאפט זיך ארגאניזירען! אין דער עסטערדייכישען רייכסהאלפטע, אים דייטשען רייכע איזט דיא יידישע קאנפעססיאן רעציפירט אונד אללען אנדערען קאנפעססיאנען גלייכגעשטעללט. בילדען דארט דיא יודען איינע איינהייטליכע קארפערשאפט? עקסיסטירט דארט איבערהייפט איינע יידישע ארגאניזאציאן? דורכאויס ניכט! — הערר דר' אוללמאנן זאללטע נון איינזעהען, דאס דיא געזעטצליכע אנערקעננונג דער יידישען קאנפעססיאן מיט איינער עטוואיגען אדמיניסטראטיווען ארגאניזאציאן אין גאר קיינעם צוזאממענהאנג שטעהע!

דאס איזט איין אירטהום!

2) איזט דער וואונש דעם העררן דר' אוללמאנן עטוואס אונגעהייערליכעס, דאס ביא נאהערער בעטראכטונג אין זיך זעלבסט צוזאממענפאללט. ער ווינשט נעמליך, דאס דיא ארטהאדאקסען מיט דען נעאלאגען זיך צו איינער קארפערשאפט פערשמעלצען. דאס דיא נעאלאגען היעדורך קיינע ארטהאדאקסען ווערדען מאכטע, דאס וויים הערר דר' אוללמאנן רעכט גוט! וויא זאללטע דיעזע פערשמעלצונג דענן פאר זיך געהען? — אינדעם דיא ארטהאדאקסען זיך איינפאך דען מאטאראן דער נעאלאגיע אונטעראָרדנען? . . אונד ווענן אלל דיעס גליקליך, אדער בעססער אונגליקליך פאללבראכט איזט, דאנן ווירדע נאך דער מיינונג דעס העררן דר' אוללמאנן דיא רעציפירונג דער יידישען קאנפעססיאן ערפאלגען!

ביים הימטעל! גאנץ איבערפליססיג! געבען דיא ארטהאדאקסען איהרען שטאנדפונקט אויף, דאנן גיבט עס איינע יידישע קאנפעססיאן נור נאך דעם נאמען נאך! דער רייכסטאג ווירד דיא „רעציפירונג" אויסשפרעכען; אלליין מאן ווירדע פערגעבענס נאך דער „יידישען קאנפעססיאן" זוכען, אויף וועלכע דיא רעציפירונג אנגעווענדעט ווערדען זאלל!

בעסטער הערר דאקטאר! וויר וואללען דער רעציפירונג צוליעב אונזערע יידישע קאנפעססיאן ניכט צור לעערען פראזע, צו איינעם ניכטסזאגענדען ווארט-געקלינגעל, אהנע וועזען אהנע אינהאלט, דעגראדירען לאססען! דאס מערקען זיא זיך וואהל!

איין ארטהאדאקסער ראבבינער.

טעלעגראפישע דעפעשע.

סאנ-רעמא, 9. פעבער. דר' בראמאנן נאהם הייטע נאכמיטטאגס אום 4 אוהר 50 מינוטען ביא דעם קראנ-פרינצען איינען „לופט-ראהרענשניטט" פאר. דער צושטאנד זיינער האהייט איזט בעפריעדיגענד.

בריעפע דער רעדאקציאן.

העררן פלענם' סאלאמ' אין מ': וואס האבען זיא פאן איינעם געזעטצ-ענטוואורפע, דער פאם פארלאמענטע נאך ניכט אנגענאממען ווארדע! זאבאלד דיעזעס געשעהען איזט, ווערדען וויר דיא הויפטפונקטע דעס געזעטצעס פעראפפענטליכען. הייטע ווארע דיעס נוטצלאז, דא דער ענטוואורף אים רייכסטאגע נאך פיעלע „אבאנדערונגען" ערפאהרען דירפטע. — פלוני אלמוני אין עפעריעס: איהרע צייליען האבען וויר מיט פיעלעם פערגניגען געלעזען, דאך בעציגליך איהרעס פלאנעס מיססען וויר ליידער אויסרופען: על הראשונים אנו מצטערים וגו'. — העררן סאמ' פריערמ' אין ב': 35 קר' פער העקטאליטער-גראד בעדייטעט איינענטליך: 35 גולד' פער העקטאליטער. — העררן אי' פ' אין ס': ציעהונגס-ליסטען האבען וויר ניכט; וויר ביטטען אום אנגאבע דער סעריען אונד נוממערן איהרער לאזע.

אללע צושריפטען, זענדונגען אונד בעשטעללונגען, זאוויא פראנומעראציאנס-געלדער פיר דיא „נייע יידישע פעסטער צייטונג" בעליעבע מאן צו אדרעססירען אן:

מאריץ בוריאן אין בודא-פעסט.

Moritz Burian in Budapest.

דיעזע איינפאכע אדרעססע געניגט פאללקאממען אונד איזט איינע גענויערע בעצייכנונג אוננאטהיג.

לאטטא-ציעהונג פאם 8. פעבער 1888.

בריננ: 80 89 17 20 15

וואססער-שטאנד דער דאנוי פאם 9. פעבער

פרעסבורג 3,08 קאמארן 4·52, בודאפעסט 1,99. מאהאטש 3·20 נייזאטץ 2·77, פאנטשאווא 3·66, ארשאווא 2·16.

וואססער-שטאנד דער טהייס.

סיגעט 0·58, נאמעני 1·29, טאקייא 1·16, סאלנאק 0,72 סעגעדין 1·70

שליוואוויטץ של פסח עט יין כשר וגם ש"פ

פערזענדעט געפערטיגטער אין בעליעביגען געבינדען פאן 50 ליטער אויפווארטס, צום ביללינסטען טאגעס-פרייזע בערעכנעט, יע נאך קוואליטאט: — געבינדע נעהמע איך איינגעהאלב 3 מאנאטען אים גיטען צושטאנדע פראנקא היעזיגער באהן צו בערעכנעטעם פרייז צוריק. — אויף פערלאנגען דיענע מיט הכשר מאדוני אבי מיו הגאון המפורסים אב"ד פה נ"י — וויא אויך דיענע איך אויף וואונש מיט פרייז-נאטירונג גראטיס עקיבה יוסף בה"ג אב"ד פה נ"י.

אויפטראגע ביטטע צו ריכטען: 2—3

Weinberger J. in Margitta (Biharmegye)

וויכטיג פיר רעגאליען-פאכטער.

רום, סליוואוויטץ, טרעבער, לאגער-בראנטוויין, ליקארע אונד אללע גייסטיגען געטראנקע ערצייגט מאן אויף קאלטעם וועגע אהנע אפפאראטע מיט מיינעם פראמיאירטען עססענצען אונד אטהערישען אלען אויזוו.

Arnold Watterich, Budapest,
VII., Tabaksgasse Nr. 1, „Huszárház" vis-a-vis dem israelitischen Tempel.

מאניפולאציאנס-ביכער אונד פרייז-ליסטען אין אללען שפראכען גראטיס! עמפפעהלע פערנער: ווערמוטה-עססענץ, ענטזייערונגס-פולווער, וויינקלאר-פולווער, גליצערין, הויזענבלאזע אונד מיטטעל געגען אללע וויינ-קראנקהייטען. 3—10

מצבות
ארנאלד קאהן'ס
גראבשטיין-לאגער
בודאפעסט, וויטצנערשטראססע 14
נעבענאיבער דער ראדיאלשטראססע,
אונד לאנדשטראססע אים ארצישען הויזע.
עמפפיעהלט זיך אללען יענען, וועלכע דיא טרויריגע פפליכט דעם גראבשטיין-זעטצענס צו ערפיללען האבען. זעהר שאנע גראבשטיינע אוים מארמאר אונד גראניט אין גראסטער אויסוואהל. קארעקטע גראווירונגען, זעהר שאנע שריפטען מיט עכטער פערגאלדונג, ווערדען בעסטענס אויסגעפיהרט.
(אם שבת אונד יו"ט איזט געשפערט.)

רייכען אויפזאטץ איבער די „דייטשע בעפאלקערונג אין זיד-אונגארן" ליעפערט. — וויר האבען בערייטס פאן לאנגערער צייט געמעלדעט, דאס מיט דער שילדערונג דער יודען אין אונגארן דער בודא-פעסטער ראבבינער אונד פרעדיגער דר' סאמועל קאהן בעטרויט וואורדע. הערר דר' קאהן האט אויף דעם געביעטע דער געשיכטע דער יודען אין אונגארן בערייטס אין זעלבסטשטאנדיגען ווערקען בעדייטענדעס געלייסטעט. וויר האלטען אונס דאהער איבערציינגט, דאס ער די איהם געוואורדענע עהרענפאללע אויפגאבע מיט עבען זא פיינעם טאקט-געפיהלע, אלס איינגעהענדער גרינדליכקייט לאזען ווירד. די יודען אונזערעס לאנדעס קאננען ניר ערהעבליך געווינגען, ווענן איהרע בעשטרעבונגען אויף דען פערשיעדענען געביעטען דער וויססענשאפט, דער אינדוסטריע אונד דעם האנדעלס, געפאארט מיט דען רייגסטען פאטריאטישען געזינגונגען, יענעם מאנגע צור קענטניס געבראכט ווערדען, דער דאצו בערופען איזט, איינסט דען טהראן דער עסטעררייכיש-אונגארישען מאנארכיע צו בעשטייגען. די ערפאהרונג לעהרט אונס יא, דאס נור דאיט פאראורטהיילע געגען אונזערען שטאמם אונד אונזערען גאטטליכען גלויבען הערשען, וואו מאן יודען אונד יודענטהים גאר ניכט, אדער נור האכסט אבערפלאכליך קעננט. — אונד אויס דיעזעם גרונדע בעגריסען אויך וויר דאס ערשיינען דעס ווערקעס אונזערעס ערהאבענען קראן-פרינצען מיט אויפריכטיגער פריידע. וויר זעהען יענען אויפזאטצען מיט געשטייגערטער שפאננונג ענטגעגען, וועלכע איבער די „יודען אין אונגארן" האנדעלן ווערדען. (ווער איבער די „יודען אין דער עסטעררייכישען רייכסהאלפטע שרייבען ווירד, דאס איזט אונס ניכט בעקאננט!)

* (פאם דייטשען קראן-פרינצען.) אוים סאן-רעמא ווירד פאם 10. דיעזעס בעריכטעט: אים לויפע דעם געסטריגען פארמיטטאגס אונד דאנן ביז 3 אוהר האטטע די וואוכערונג אים האלזע זא שטארק צוגענאממען, דאס קיינער דער ארצטע די פעראנטווארטונג איבערנעהמען וואללטע, ביז צים איינטרעפפען דעס פראפעססארס בערגמאנן די אפעראציאן אויפצושיעבען. אלס זיך אום 3 אוהר די ארצטע פערזאממעלטען, אונטערזוכטע פראפעססאר שראדער דאס הערץ דעס קראן-פרינצען. דר' שראדער זאה זעהר אויפגערעגט אויס. דער קראן-פרינץ, דער דאס בעמערקטע, זאגטע לאכעלנד: „זיין זיא ניכט אויפגערעגט, ליעבער שראדער, איך בין גאנץ רוהיג!" — דר' בראמאנן אפערירטע זא שנעלל אונד געשיקט, דאסס דאס פערגאססענע בלוט-קוואנטום איין זעהר געריגעס וואר, וועסהאלב דר' מאקענציע זיינע האכסטע בעפרידיגונג אייסערטע. (זיהע דעפעשע.)

* („פיערטע קלאססע".) אוים פאסט אללען געגענדען דעס לאנדעס ווערדען וויר מיט פראגען בעשטירמט: אב אין דיעזער אדער יענער שטאדט, אין דיעזעם אדער יענעם ארטע הייער די „פיערטע קלאססע" צור אססענטירונג געלאנגען ווירד. וויר גלויבען דאהער, אים אינטערעססע זעהר פיעלער אינזערער געשאטצטען אבאננענטען צו האנדעלן, אינדעם וויר איהנען פאלגענדעס מיטטהיילען: דער לאנדעס-פערטהיידיגונגס-מיניסטער האט אין בעטרעפף דער הייריגען אססענטירונג איינע פעראָרד-ערלאססען. דארנאך איזט הייער די פיערטע אלטערס-קלאססע אויפצורופען:

אין דען שטאדטען באיא, טהערעזיאפעל, זאמבער אונד קעטשקעמעט; אין דען אססענט-בעצירקען: האד-שאג, פאלאנקא, נייזאטץ, טיטעל, צזאבליא, באיא, אלמאש, אפאטין, זאמבאר, זענטא, א-בעטשע, קיש-קון (אלשא אונד פעלשא), שאלט (אלשא, פעלשא אונד קאזעפ), פעלעדיהאזא (שטאדט), קעטשקעמעט (אלשא אונד פעלשא), קאפאשוואר, סיגעטוואר, נאדי-אטאר, טשורנא, טאב, אינאל, וואלדישעג, דאמבאזואר אונד אים צענטראל-בעצירק דעס טאלנאער קאמיטאטס, פערנער אין יאציניען (אלשא אונד פעלשא), אים אבערען אונד אונטערען טהייס-בעצירק, אין דעווא-וואניא, כאלנאק (שטאדט), קונ-סענט-מארטאן (שטאדט), מעזאטור (שטאדט), טור-קעווע (שטאדט), קארצאג (שטאדט), קאמארן, שעמניטץ, אין זאממטליכען אססענט-בעצירקען דעס קאמארנער קאמיטאטס, אין ניישרא, נאלנאץ, נאדי-טאפאלטשאני, פריווידיע, ערשעק-אזוואר, וואאג-שעלליע, זשאמבאקרעט אונד ניישרא (שטאדט), אסלאני, בארש-סט'-קערעסט, לעווא, גראן, סאב, איפאלישאג, נאדי-טשאלאטיא, קארפאנא, באטה, אין זאממטליכען אססענט-בעצירקען דעס זאלאער קאמיטאטס מיט אויסנאהמע דער שטאדט גראס-קאנישא, אין זאממטליכען אססענט-בעצירקען דעס אייזענבורגער קאמיטאטס, מיט אויסנאהמע פאן גינס, אין קיבין, נאמעסטא, אין זאממטליכען בעצירקען דעס טרענטשינער קאמיטאטס, מיט אויסנאהמע דער שטאדט טרענטשין, אין מאזאצ-זניא, אין אדענבורג, קיש-מארטאן, קאפו-וואר, נאדי-קאראלי, מאטע-סאלקא, פעהער-דיארמאט, נאדי-שאמקוט, טשענגער, סאטמאר, פעלשא באניא (שטאדט), נאדי-קאראלי (שטאדט), אין זאממטליכען אססענטבעצירקען דעס נאמארער קאמיטאטס, מיט אויסנאהמע דער שטאדט רימאסאמבאט, אין זאממטליכען אססענט-בעצירקען דער קאמיטאטע זאהל, נעאגראד, אבאאי-טארנא, באָרשאָד, בערעג, זעמפלין, אונג, ליפטוי אונד שאראש, העוועש (מיט אויסנאהמע דער שטאדט ערלוי), באניא, ליטשוי, הערנאדוואלדי, פאפארדוואלדי, מאנורא, סעפעש-אלאסי (שטאדט), סעפעש-וואראליא (שטאדט), סעפעש-סאמבאט (שטאדט), לייבישץ (שטאדט), א-לובלוי (שטאדט), טיסאוואלדי, טאראצוויץ, טעטשא, הוסט, אקאמעזא, גראסווארדיין, דעברעצין, סענעדין, ווערשעטץ, אין זאממטליכען אססענטבעצירקען דעס טאראנטאלער קאמיטאטס מיט אויסנאהמע פאן סעריאמאש אונד האטצפעלד, אין זאממטליכען אססענטבעצירקען דעס אראדער קאמיטאטס, מיט אויסנאהמע פאן פעטשקא אונד ווילאגאש, אין זאממטליכען אססענט-בעצירקען דעס טעמעשער קאמיטאטס, מיט אויסנאהמע פאן קובין, אין זאממטליכען אססענטבעצירקען דער קאמיטאטע ביהאר, בעקעש, האידו, קראסא-סארעני אונד טשאנגראד, אין זאממטליכען אססענטבעצירקען דעס טשאנאדער קאמיטאטס, מיט אויסנאהמע פאן מאקו (שטאדט), אין העטפאלו (מאריאר- אונד ראטאנ-), מיקלאשוואר, ארבא, קעזד, שאשמעזא (ראמאנ-), בערעצקוראש (ראמאנ-), סענט-אנאטהא, קערעשד אונד באליא-בערעטהאלאם, אין זאממטליכען אססענטבעצירקען דעס פאגאראשער קאמיטאטס, אין נאדי-ענעד, מאראשאזוואר, מאריאר-אינען, ווערעשפאטאק, נאדי-ענעד (שטאדט), וויזאקנא (שטאדט), סעלישטיע, באיצא, אידיהאזא, פאליאנא, אין זאממטליכען אססענטבעצירקען דעס קאקעלבורגער קאמיטאטס, אין מאדרא, פעלווינץ, אלשוי-יארא, טאפאנ-פאלווא, קראסנא, סילאדי-שאמלוי, טאשנאד, סילאדי-טשעה, זילא, דיאלו, באנפי-הוניאד, אלמאש, קלויזענבורג (אויך שטאדט), יאאר, ראדנא, בעטהלען, נאדי-אילאנדא, סאמאשאזואר, וואידא-הוניאד, אין זאממטליכען אססענטבעצירקען דעס טשיקער קאמיטאטס, מיט אויסנאהמע דער שטאדט טשיקסערדא, אין אודווארהעלי, קערעסטור אונד האזאאד.

* (וואס עס גענוג רעקרוטען גיבט.) אכט אססענטירונגס-בעצירקע זינד אים גאנצען לאנדע, וועלכע די גענוגענדע צאהל רעקרוטען ליעפערטען, זא דאס דאזעלבסט די איינבערופונג דער פיערטען אלטערס-קלאססע אויף קיינען פאלל נאטהיג איזט. דיעזע ערגיעביגען רעקרוטירונגס-בעצירקע, בעציעהונגסווייזע קאמיטאטע זינד: באראניא, וויעסעלבורג, ראאב, מאראש-טארדא, וויעזעלבורג, פרעסבורג, אוגאטשא אונד וועספרים.

* (דער גייסטעסקראנקע קאניג.) אוים מינכען ווירד פאם 10. דיעזעס בעריכטעט: איינע ערשיטטערנדע סצענע טרוג זיך געסטערן אין דעם איינזאמען יאגד-שלאססע פירסטענריעד צו, וואו דער אונגליקליכע, גייסטעס-קראנקע קאניג אטטא זיינע טאגע פערברינגט. די קאניגין-מוטטער, די בערייטס צווייטמאל פערגעבליך דארט געוועזען וואר, דא דער צושטאנד איהרעס זאהנעס ניכט געשטאטטעטע, דיעזען צו זעהען, טראף געסטערן וויעדער אין פירסטענריעד איין. זיא בעטראט דאס געמאך דעס קאניגס. דער אם פענסטער שטאנד אונד אן דען שייבען מיט דען פינגערן „טראממעלטע". ערפאלגלאז ריעף די קאניגין וויעדערהאלט: „אטטא, אטטא, האסט דו?" — דער אונגליקליכע שיען ניכט צו האערען, אונד אלס ער זיך דאנן אומוואנדטע, ערקאננטע ער די מוטטער ניכט. שמערצגעבייגט פערליעס די האהע פרויא דאס שלאס.

מיט זאלכער איילע, דאס איהם דער יונגע קים צו פאלגען פערמאכטע. נאך ווענינגען מינוטען ווארען זיא הינטער דעם זאנד-בערגע פערשוואונדען. — —

אים הויזע דער פאמיליע פאללאק גינג'ס פלאטט הער, זייט דער פאָטער פאן דער טאפעל אויפגעשטאנדען, נאך איינען שלום-טאסט אויף דאס יונגע ברויטפאאר אויסגעבראכט האטטע, אונד דאנן נאך הויזע געגאנגען וואר. דאס בריוט-פאאר, וועלכעס וויא אונזערען לעזערן בערייטס בעקאננט, אלס „שיינ-ברייטען" לעבטע, מוסטע זיך יא, נאכדעם איהרע „יידישע קאפולאציאן" אים געהיימען שטאטט-געפונדען האטטע, אויך פאן איינעם „פפארער" טרויען לאססען.

ער האטטע אין דער קירכע איינע געביהרענד לאנגע רעדע געהאלטען אונד זעלבסט די אלטע פאללאק צו טהראנען געריהרט, די ביים עמפפאנג דעם בריוט-פאארעס אויפפאללענד שטייף אונד פערמליך געוועזען וואר, אלס אב זיא קיינען צווייפעל דאריבער לאססען וואללטע, דאס זיא די „פארטיע" ניכט גערארע פיר איין „גליק" אנזעהע. אלס דאנן דער זעגען איבער דאס יונגע פאאר געשפראכען וואר, האטטע זיא איהרע שוויעגער-טאכטער פאר אללען לייטען אומארמט אונד זאגאר דעם קליינען קנאבען איינען קוס געגעבען, דאס חנה איהר מיט איינעם דאנקבארען בליק פערגאלט. דאנן וואר מאן נאך דעם ווירטהסהויזע צוריקגעקעהרט, וואו אין דער קליינען וואהנשטובע איין טיש פיר די יונגען עהעלייטע אונד די בריוט-עלטערן, די גלייכפאללס ערשיענען ווארען, פיר דען פפארער אונד איינינע אנדערע האנאראציארען געדעקט שטאנד, וואהרענד אין דער גראסען ווירטהס-שטובע נעבענאן די איבריגען צאהלרייכען גאסטע אן לאנגען טאפעלן פלאטץ נאהמען אונד זיך די אויפגעטראגענען געריכטע גוט שמעקקען ליעסען, אהנע פיעל אויף איהף נאכהינונג צו ווארטען. אין דער קליינען שטובע גאב'ס וויין, היער דאגעגען ביער אים איבערפלוס, אונד ווער איינע „שנאפסכען" פארצאג, דורפטע נור זייטווארטס אן דען שענקטיש טרעטען, וואו הייטע אים יעדער בעליעבינען פלאשע גראטיס איינגעגאססען וואורדע. זעלבסט דרויסען פאר דער הויזטהיר וואר איין גראסעס פאס ביער אויפגעשטעללט, אונד ווער אויך ניכט צור האכצייט איינגעלאדען וואר, קאננטע זיך זיינען קרוג מיט ביער פיללען לאססען. אן דען אפפענען פענסטערן דראנגטע זיך די דארפיוגענד אונד טריעב צור קורצווייל דער גאסטע איהרע פאססען.

אבער דאס רעכטע פערגניגען גינג, וויא געזאגט, ערסט אן, אלס דער הערר פפארער געגען אבענד דאס הויז פערלאססען האטטע. דער אלטע שוואבאכער, דער בריוט-פאטער, האטטע זיך אין דער נאהע דעם פפארערס גאר ניכט וואהל געפיהלט אונד דען אויגענבליק הערבייגעזעהנט, וואו ער דען וויין, דער איהם גאר ניכט בעהאגטע, מיט דער „שנאפס-פלאשע" פערטוישען קאננטע. ער וואר גליקליך אוים דעם רוסישען געפאנגניס ענטשליפפט אונד האטטע זייט עס געוויס וואר, דאס זיינע טאכטער דען רייכען שמחה פאללאק הייראטהען ווירדע, אנס ארבייטען גאר ניכט מעהר געדאכט. עס האטטע די פרויא פאללאק איינע ניכט געריינגע איבערווינדונג געקאסטעט, איהן גלייכפאללס צור האכצייט איינצולאדען אונד אויף גלייכעם פוסע צו בעהאנדעלן. יעטצט גאב ער דאס זיגנאל צור לויטען לוסטבארקייט, אינדעם ער אין די ווירטהס-שטובע איילטע, רעכטס אונד לינקס די טישע בייא זייטע שאב, איינע ליקאר-פלאשע ערגריפף אונד באלד טרינקענד, באלד טאנצענד, באלד זינגענד אונטער דען גאסטען די רונדע מאכטע. אויף איינען ווינק דעם יונגען פאללאק רייםטען די קנעכטע אונד מאגדע גון דאס צימטער גאנץ אויף אונד שאפפטען רוים פיר די מוזיקאנטען. איין לוסטיגער וואלצער ערטאנטע. שמחה פאָרדערטע זיינע יונגע פרויא צום ערסטען טאנץ אויף, אונד באלד ווירבעלטען די פאארע דיכט הינטער איינאנדער, לויט יויכצענד, דורך דען זאאל, וואהרענד די אלטערען פערזאנען נון אים קליינען וואהנציממער פלאטץ נאהמען אונד דער פלאשע צושפראכען. יעטצט ערסט קאננטע דער טראמפעטער צייגען, דאס ער לונגע האבע; מאן הולדעטע נור קליינע פויזען צווישען דען טאנצען, זא פיעל מאן ברויכטע, אום זעלבסט עטוואס לופט צו שנאפפען. אונד אלס ערסט נאך זאנגנע-אונטערגאנג די ליכטער אויף דעם פאן טאנגען-צווייגען געפלאכטענען קראנ-לייכטער אנגעצינדעט וואורדען, אונד די קאפפע נעהאָרינג ערהיטצט ווארען, שיען דאס פערגניגען דען האהעפונקט צו ערדייכען. חנה מוסטע מיט יעדעם איינען טאנץ מאכען, אונד קאם קוים פיר אויגענבליקע פאן דען טאנצ-רייהען הינוועג. שמחה באט זיא בעזארגט, זיך צו שאנען, אבער זיא אנטווארטעטע, עס שיקע זיך ניכט אנדערס, אונד דארין מוסטע ער איהר פרייליך רעכט געבען.

ענדליך אבער שלוג זיך מאראכע פאללאק אינס מיטטעל; זיא נאהם איהרען זאהן אונד זיינע יונגע פרויא בייא זייטע אונד טהיילטע איהנען אים געהיימען מיט, דאס זיא זיך יעדערצייט צוריקציעהען קאננטען; נור מיססטען זיא עס די גאסטע ניכט מערקען לאססען, וועיל בייא דערען אויפגערעגטער שטיממונג פיעל לארם ענטשטעהען קאננטע.

(פארטזעטצונג פאלגט.)

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (באראָנין הירש.) מאן שרייבט דער „פּאָליטישען קאָררעספּאָנדענץ“ אויס קאָנסטאנטינאָפּעל: דער אויפֿענטהאלט דער באראָנין הירש אין דער טירקישען הויפּטשטאדט וואר פֿאָן איינער רייהע טאָגליך פֿאָרטגעזעטצטער „אקטע דער וואָהלטהאָטיגקייט“ בעגלייטעט. זיא ווידמעטע פֿערשיעדענען הומאניטאָרען אנשטאלטען זעהר בעדייטענדע שפּענדען אונד זוכטע אינסבעסאָנדערע דאס שיקזאל יענער צאהלרייכען יידישען פֿאמיליען צו מילדערן, דיא זייט פֿיעלען יאהרען אין ביישפּיעללאָזעם עלענד, אין קלאָגליכען היטטען געוויססער קווארטיערע דער שטאדטטהיילע, גאלאטא אונד האסקיאָי, איהר דאזיין פֿריסטען. פֿאָן „אנאָנימער“ (אונגענאננטער) זייטע איזט דער באראָנין הירש אין האנדשרייבען צוגעגאנגען, אין וועלכעם איהר דיא גרינדונג איינעס „קרעדיט-אינסטיטוטס“ פֿיר קליינע יידישע קויפֿלייטע אונד געווערבעטרייבענדע, זאָוויא דיא ערריכטונג פֿאָן „געווערבעשולען“ פֿיר אנגעהאָריגע דיעזער קאָנפֿעססיאָן נאהעגעלעגט ווירד, מיט דעם הינוויז, דאס דורך דערארטיגע שאַפֿפֿונגען דעם עלענדע צאהלרייכער יידישער פֿאמיליען גרינדליכער אבגעהאָלפֿען ווירדע, אלס דורך נאָך זאָ בעטראָכטליכע אויגענבליקליכע געלדשפּענדען!“ (וויר צווייפֿעלן ניכט, דאס דיעזעס שרייבען זיינע ווירקונג אויף דאס געמיטה דער האָכעדלען באראָנין ניכט פֿערפֿעהלען ווירד! עס בלייבט יעדאָך רעטהזעלהאפֿט, ווארום זיא צור ערריכטונג דער ערוואָהנטען אינסטיטוטע דורך איין „אונטערשריפֿטלאָזעס שרייבען“ אויפֿגעפֿאָרדערט ווארדע. האָטטען צום ביישפּיעל דער יידישע פֿאָרשטאנד פֿאָן קאָנסטאנטינאָפּעל אונד דער אָבער-ראבבינער (חכם באשי) זיך פֿיר דיא ארמען גלויבענסגענאָססען ביא דער עדלען באראָנין פֿערווענדעט, דא וואָרע דאס רעזולטאט געוויס איין בעדייטענד גינסטיגערעס!)

* (איין יודע צום ריכטער אן דער קאָניגליכען טאפֿעל.) הערר דר' איגנאץ סענהעאי, ביזהער שטאאטסאנוואלט אין טרענטשין, ווארדע צום ריכטער אן דער קאָניגליכען טאפֿעל ערנאננט. ער איזט דער צווייטע יודע, דער איינע זאָלך האָהע ריכטערליכע שטעללונג ערלאנגט האט! ביזהער וואר בלאס דר' מארקוס קערי מיטגליעד דער קאָניגל' טאפֿעל. דיעזע ערנענונג געריכט אונזערם נייען יוסטיץ-מיניסטער פֿאביני צור עהרע, דער אויך ביא איינעם יודען דאס וואהרע פֿערדיענסט גערנע ווירדיגט!

* (זעכס סעמינאר-צאָגלינגע) ווערדען אם 20. דיעזעס דיא ראבבינער-דיפּלאָמע ערהאלטען. זייט דעם 10-יאָהריגען בעשטאנדע דיעזער אנשטאלט זינד נור זעכס ראבבינער אויס דערזעלבען הערפֿאָרגעגאנגען. אונד נון איבערראשט אונס דאס סעמינאר מיט זעכס נייען ראבבינערן אויף איינמאל! וויר האבען מיטהין איין איבעראוס געזעגנעטעס יאהר — אן סעמינאר-ראבבינען!

* (דיא יודען אין רוסלאנד.) איינע דעפּעשע אויס פֿאָדוואָלאָצ'יסקא פֿאָם 12. דיעזעס מעלדעט: אויס וואָלאָציסק ווארדען צאהלרייכע עסטערייכישע יודען אויסגעוויעזען. דיא סינאגאָגע ווארדע געשפּעררט.

* (געזעטצ-ענטוואורף צור רעגעלונג דער יידישען פֿערהאָלטניססע.) איינע וויענער דעפּעשע פֿאָם 11. דיעזעס מעלדעט: „הייטע ווארדע דער געזעטצ-ענטוואורף בעטרעפֿפֿס דער רעגעלונג דער יידישען „רעליגיאָנסגענאָססענשאפֿט“ איינער אויס 9 מיטגליעדערן בעשטעהענדען פּארלאמענטארישען קאָממיססיאָן צוגעוויעזען.“ — דיעזע מעלדונג ווירד ניכט פֿערפֿעהלען, אין דען אָרטה' יידישען קרייזען דער עסטערייכישען רייכסהאָלפֿטע, נאמענטליך אבער אונטער דען יודען גאליציענס, איינע טיעפֿע אויפֿרעגונג הערפֿאָרצורופֿען. עס איזט יא בעקאננט, דאס דיעזער געזעטצ-ענטוואורף ניכט נייערען דאטומס איזט. פֿאָר מעהרערען יאהרען ווארדען נעמליך אים וויענער קולטוס-מיניסטעריאום, אונטער צוציעהונג יידישער פֿערטרויענס-מאָנער, איבער דיא פֿעסטשטעללונג דיעזעס געזעטצ-ענטוואורפֿעס וויעדערהאָלט קאָנפֿערענצען אבגעהאלטען. אויך אָבער-ראבבינער שרייבער זצ"ל, דער צו יענער צייט מיטגליעד דעס וויענער רייכסראטהעס וואר, ווארדע צו דיעזען בעשפּרעכונגען צוגעצאָגען, דא יא עבען ער דיא געזינונגען אונד בעשטרעבונגען דער אָרטהאָדאָקסען יודען גאליציענס אם געטרייעסטען רעפּרעזענטירטע. דיעזער פֿראָמע מאנן ערבאטעטע דיא בעאבזיכטיגטע רעגעלונג דער יידישען פֿערהאָלטניססע, וויא זיא פֿאָן דער רעגיערונג געפּלאנט וואר, אלס איינע געפֿאהר פֿיר דיא רעכטגלייביגען יודען גאליציענס. דא יעדאָך זיינע איינווענדונג ביא דער רעגיערונג ניכט דען געווינשטען ערפֿאָלג האטטע, זאָ ליעס ער אן זאָממטליכע אָרטה' געמיינדען איינען אויפֿרוף ערגעהען, וועגען איינזענדונג פֿאָן „פּראָטעסטען“ געגען דען פּראָיעקטירטען געזעטצ-ענטוואורף. טויזענדע פֿאָן פּראָטעסטען ליעפֿען איין — אונד דיא רעגיערונג בעזאנן זיך איינעס בעססערן! זיא לעגטע נעמליך דען פֿערטיגען געזעטצ-ענטוואורף אין איינע שובלאדע אונד אונטערברייטעטע דענזעלבען דעם רייכסראטהע גאר ניכט, אום ניכט איינען גאנץ איבערפֿליססיגען „שטורם“ הערויפֿצובעשוואָרען. דיא גאנצע אנגעלעגענהייט געריעטה דענן אויך בערייטס האלב אונד האלב אין פֿערגעססענהייט. — דער געגענוואָרטיגע יוגענדליכע קולטוס-מיניסטער עסטערייכס, הערר דר' גויטש, שיינט ניכטס בעססערעס צו טהון צו האבען, אלס דיא „פֿאקעל דער צוויעטראכט“ אונטער דען יודען גאליציענס פֿאָן נייעם אנצופֿאכען, וועסהאלב ער יענען געזעטצ-ענטוואורף אויס דעם אקטען-שטויבע הערפֿאָרהאָלטע אונד דענזעלבען דעם רייכסראטהע אונטערברייטעטע. וואס דא מיט דעמזעלבען געשעהען ווירד, דאס קאָננען וויר וואָהל ניכט אים פֿאָרהינעין פּראָפֿעציען. אלליין דער געגענוואָרטיגע צייטפּונקט איזט פֿיר דיעזעס פּראָיעקט ענטשיעדען אונגינסטיג! אונזערע מאָנארכיע האט יעטצט גאנץ אנדערע זאָרגען, אלס אין גאליציען אונטער דער יידישען בעפֿאָלקערונג איינע טיעף געהענדע אויפֿרעגונג הערפֿאָרצורופֿען. ווענן דיא פּארלאמענטארישע „קאָממיססיאָן“ טאקט גענוג האט, זאָ ווירד זיא דעם רייכסראטהע עמפּפֿעהלען, דיעזען געזעטצ-ענטוואורף העררן דר' גויטש צוריקצושטעללען, דאמיט ער איהן אין פֿיר אללעמאל אונטער יענע אקטען-שטיקע לעגע, דיא פֿריהער אָדער שפּאָטער דען פֿלאממען איבערגעבען ווערדען!

* (אונזער קראָנ-פּרינץ רודאָלף) איזט ווירקליך איין אויפֿריכטיגער, ווארמער פֿריינד דער ליטעראטור. פֿרייטאג אין אונזערער הויפּטשטאדט איינגעטראָפֿפֿען, ליעס זיינע האָהייט שאָן זאמסטאג, אום 10 אוהר פֿאָרמיטטאגס, איינע קאָנפֿערענץ דעם רעדאקציאָנס- אונד פֿערוואלטונגס-קאָמיטעס יענעס גראָס אנגעלעגטען ווערקעס אבהאלטען, וועלכעס פֿאָן איהם אנגערעגט ווארדע אונד אונטער זיינער לייטונג רעדיגירט ווירד. דיעזעס ווערק פֿיהרט בעקאננטליך דען טיטעל: „דיא עסטערייכיש-אונגארישע מאָנארכיע אין וואָרט אונד בילד“. דער זיטצונג, וועלכע אין דער האָפֿבורג אים גראָססען סאלאָן דעס קראָנ-פּרינצען שטאטטפֿאנד, ווארדע פֿאָן זיינער האָהייט זעלבסט פּרעזידירט. עס ווארדען ביא דיעזער געלעגענהייט זיינער האָהייט יענע דריא העפֿטע פֿאָרגעלעגט, וועלכע צור פֿאָללענדונג דעם ערסטען באנדעס איבער אונגארן נאָך פֿעהלען. דאס לעטצטע דיעזער דריא העפֿטע ווירד אם 1. יולי אויסגעגעבען ווערדען. איבערדיעס זאָללען אים לויפֿענדען יאהרע אויך נאָך דריא העפֿטע דעס צווייטען באנדעס איבער אונגארן צור אויסגאבע געלאנגען. אלס מיטארבייטער אן דיעזעם ווערקע ערשיינען אויך ערצהערצאָג יאָזעף אונד הערצאָג פֿיליפּפּ פֿאָן קאָבורג. עס פֿרייט אונס, דאס וויר אונטער דיעזען אויסגעצייכנעטען אונד הערפֿאָראַגענדען מאָננערן אויך איינעם יידישען שריפֿטשטעללער בעגעגנען, נעמליך העררן מאנגהיימער, דער פֿיר דאס קראָנ-פּרינצליכע ווערק איינען לעהר-

פֿאָלליעטאָן.

דער פֿערשאָללענע.

איינע וואהרע געשיכטע אויס דעם 16. יאהרהונדערטע.

פֿאָן דר' מארקוס היילפּרין.

(23-טע פֿאָרטזעטצונג.)

דער פֿרעמדע האטטע וואָהרענד דיעזער ערצאהלונג דיסטער פֿאָר זיך הינגעזעהען אונד שווער געאטהמעט.

„איך ווייס נון אללעס, איך מוס הינובער, אום אויך ביא דער לוסטיגען האָכצייט צו זיין. פֿיעללייכט קאָממע איך נאָך צור רעכטען צייט.“

„דאס ווירד ניכט אנגעהען, הערר! (מיינטע איציקעל) זיא האבען זאָממטליכע באָטע מיטגענאָממען!“

„צום טייפֿעל! (ריעף דער פֿרעמדע אינגרימיג) אויך דאס נאָך! קיין איינציגעס באָט צוריקגעלאססען?“

„זאָ פֿיעל איך ווייס, ניכט; (פֿערזיכערטע דער בורשע), דער קליינע האנד-קאהן מאָרטייראָ'ס ליעגט צוואר אויף דעם זאַנדע, אבער דעססען באָדען איזט אן מעהרערען שטעללען אויסגעפֿוילט.“

„איך וויל נאכזעהען (זאגטע דער פֿרעמדע, נון ווירקליך אויפֿשטעהענד) פֿיעללייכט לאָסט זיך שנעלל איין ברעטט איבערנאָגעלן, דאמיט דער קאהן ברויכבאר ווערדע! אויף אללע פֿאָללע אבער בריגנע דיא פֿפֿערדע הערונטער.“

„דיא פֿפֿערדע, הערר?“ — פֿראגטע דער בורשע ערשטוינט.

„וויר מיססען ביז צום נאָכסטען דאָרפֿע רייטען, דאָרט ווירד איין באָט אויפֿצוטרייבען זיין.“

„דאס זינד צוויא שטונדען, הערר, אונד ביז איהר היניבער קאָממט —“

„איך ווילל'ס זאָ!“ — ערווידערטע דער פֿרעמדע.

„אבער דיא פֿפֿערדע געהאָרען ניכט מיר!“ — זאגטע איציקעל.

דער פֿרעמדע ביקטע זיך נאָך זיינעם בינדעל, צאָג איין טוך הערויס, אין וועלכעם געלד איינגעבונדען וואר, אונד גאב דעם יונגען איינינע גראָסע זילבערשטיקע. — „איך ווילל'ס שאָן מיט דעם איינענטהימער דער פֿפֿערדע ריכטיג מאכען!“ — פֿיגטע ער הינצו.

נון ווידערשטאנד איציקעל ניכט לאָנגער. ער ליעף נאָך דער וויידע, וואָהרענד דער פֿרעמדע, יעטצט שאָן איינינערמאסען געקרעפֿטיגט, דען זאנדבערג הינויפֿשטיעג.

ער פֿאנד דאס געשמיקטע, נון וויא אויסגעשטאָרבענע פֿישערהויז, דיא טהיר וואר אונפֿערשלאָססען; אויך דיא פֿענסטער שטאנדען ווייט אָפֿפֿען, אונד דיא איבעררעסטע דער שפּייזען ווארען פֿאָן דען טישען נאָך ניכט אבגעטראגען; שטיהלע אונד באָנקע לאָגען אונאָרדענטליך אומהער. דער פֿרעמדע שויערטע זיכטליך, אלס ער זיינען פֿוס אויף דיא שוועללע זעטצטע; ער שיען פֿאָן איינער אָהנליכען עמפּפֿינדונג ערגריפֿפֿען צו ווערדען, וויא יעמאנד, דער איין הויז בעטריטט, אין וועלכעם עבען איינע „פֿערברעכערישע“ טהאט פֿעראיבט ווארדען, דערען שפּורען נאָך איבעראלל קעננטליך זינד. ער צאָגערטע איינצוטרעטען אונד לעהנטע דען קאָפּף נעגען דאס טהיר-געריסט, אינדעם ער דיא אויגען שלאָס אונד דיא ליפּפּען צוזאממען-פּרעססטע, דאס זיא אללע פֿארבע פֿערלאָרען. ער אָכצטע אונד שטאָהנטע וויא איין שווערפֿערוואונדעטער, דער מיט דעם טאָדע קאָמפּפֿט. דאנן אבער ערפֿאססטע איהן איינע פּלאָטצליכע וואוטה; ער ריס דיא בירקענ-צווייגע הערונטער אונד צערבראך זיא אין טויזענד שפּליטטער, צערצויזטע דיא טאננענ-בלאָטטער, דיא פֿאָם געזימזע העראבהינגען, אונד טראט זיא מיט פֿיסען; שטירמטע אין דיא שטובע איבער טיש אונד באָנקע וועג אונד ווארף דיא גרינע ברוט-לויבע אום, דערען בלאָטטער-בעהאנג שאָן וועלק געוואָרדען וואר.

דאבייא לאכטע ער ווילד אונד שטיעס פֿערווינשונגען אויס; עס וואר, אלס אָב איין באָזער גייסט אויף דער שטאָטטע איפֿרייטע, אויף דער נאָך עבען לויטע לוסט אונד פֿראָהליכקייט געהערשט האטטע.

דאס צערשטאָרונגס-ווערק וואר באלד בעענדעט; אויך זיינע קראַפֿט ערשאָפֿפֿטע זיך שנעלל. ער טומעלטע הינויס נאָך דעם קליינען באָט צו, דאס זייטוואָרטס פֿאָם הויזע אויף דעם זאנדע לאג, אונד ליעס זיך מאטט דארויף ניעדער, דער נאָך אָבען געקעהרטע פֿלאכע באָדען וואר אין דער טהאט אן איינינען שטעללען דורכלאָכערט, אונד אלס ער מיט דער פֿויסט דארויף שלוג, בראך דאס מאָרשע האָלץ איין.

„פֿערדאממט! (מורמעלטע ער אינגרימיג צווישען דען צאָהנען), עס ווינקט יא שאָן צעהן שריטטע פֿאָם לאנדע, אונד וואָהרענד איך היער דיא צייט פֿערטראָדלע, געהען זיא דריבען צור טרויאונג, דאס לאָססע איך ניכט!“

ענדליך נאָך איינער קוואלפֿאָללען האלבען שטונדע קאם דער יונגע מיט דען פֿפֿערדען. דער פֿרעמדע ריס איהם דען ציגעל דעס איינען אויס דער האנד, שוואנג זיך דארויף אונד נאלאָפּפּירטע דאס אופֿער דעם לאנד-וועג'ס ענטלאנג